

OECD. (2019). *Education at a glance 2019: OECD indicators*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/f8d7880d-en>

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2022). *Leerplichtwet*. Retrieved from <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002628/>

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2021). *Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek*. Retrieved from <https://wetten.overheid.nl/BWBR0005682/>

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2023). *Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden*. Retrieved from <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001840/>

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (n.d.). *Ministry of Education, Culture and Science*. Retrieved from <https://www.government.nl/ministries/ministry-of-education-culture-and-science>

— 90 —

УДК 37.014.5(493)

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ПІДГОТОВКИ В БЕЛЬГІЇ

Анна Остапенко,
доктор філософії, старший науковий
співробітник відділу зарубіжних систем
професійної освіти Інституту професійної
освіти НАПН України,
<https://orcid.org/0000-0002-2669-7227>
e-mail: annostapenko1989@gmail.com

Анотація. У статті розглянуто систему забезпечення якості професійної освіти у франкомовній Бельгії, зосереджуючись на Франкомовній рамці кваліфікацій. Вона аналізує впровадження компетентнісного підходу та сертифікації за результатами навчання, а також роль різних установ у забезпеченні якості освіти. На основі бельгійського досвіду у статті виділено ключові особливості

покращення системи забезпечення якості професійної освіти та оцінювання компетенцій, набутих у процесі навчання.

Ключові слова: Франкомовна Бельгія, професійна освіта, франкомовна рамка кваліфікацій, європейська стандартна система забезпечення якості, компетентнісний підхід, оцінювання компетенцій, професійний розвиток педагогів, якість освіти.

FEATURES OF THE QUALITY ASSURANCE SYSTEM OF VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING IN BELGIUM

Anna Ostapenko,

*PhD, Senior Researcher of the department of
Foreign Vocational Education Systems of the
Institute of Vocational Education
of the NAES of Ukraine*

Abstract. The article discussed the quality assurance system of vocational education in French-speaking Belgium, focusing on the French Qualifications Framework. It analyzes the implementation of the competence-based approach and certification based on learning outcomes, as well as the role of various institutions in ensuring the quality of education. Based on the Belgian experience, the article highlights the key features of improving the system of quality assurance in vocational education and training and the assessment of competencies acquired in the process.

Keywords: French-speaking Belgium, vocational education, French-speaking Qualifications Framework, European standard quality assurance system, competence-based approach, competence assessment, professional development of educators, quality of education.

Процес формування нормативно-правової бази у сфері кваліфікацій було розпочато у 2006 році, а її остаточна імплементація відбулася у 2010 році. Франкомовна рамка кваліфікацій отримала офіційне затвердження у 2015 році (Cedefop, 2022). З 2015 по 2018 рік у франкомовній Бельгії: не було національної рамки забезпечення якості (QANRP); діяла інспекція, що проводила зовнішню перевірку закладів професійної освіти; проводилася самооцінка закладами; команда «діагностів» оцінювала якість знань у закладах професійної освіти; зовнішнє оцінювання відповідало нормативній базі EQAVET (A

European wide framework to support quality assurance in vocational education and training) та мала сертифікат ISO 9001; оцінювались результати навчання, матеріальна база, моніторинг якості оцінювання (Cedefop, 2019).

Освіта відіграє ключову роль у забезпеченні економічного зростання та сталого розвитку. Бельгія, з високим рівнем державних інвестицій в освіту (6,6% ВВП у 2020 році), є прикладом країни, що перевищує середній показник по ЄС на 1,6%. Кількісні показники освітньої системи, такі як рівень охоплення різними рівнями освіти (дошкільною, загальною середньою, професійною та вищою) та частка осіб, що передчасно припиняють навчання, демонструють результативність інвестицій, перевищуючи середньоєвропейські значення (Cedefop, 2022). Бельгія, де 55,7% студентів обирають програми «Професійна освіта», активно працює над удосконаленням цієї сфери (Cedefop, 2022). Ключовим інструментом забезпечення якості освіти є національні рамки кваліфікацій. Досвід Бельгії, зокрема Франкомовна рамка кваліфікацій та Національний відділ забезпечення якості освіти, є цінним для розуміння сучасних підходів до забезпечення якості професійної освіти. Дослідження спрямоване на вивчення структури та функцій ФРК як інструменту забезпечення якості кваліфікацій у франкомовній Бельгії (Cedefop, 2023). Розвиток системи забезпечення якості освіти в Бельгії дозволить систематизувати знання про бельгійський досвід, виокремити кращі практики та визначити напрями для розвитку освітніх систем. У 2021 році рівень досягнення вищої освіти серед осіб 25-34 років сягнув 50,9%. Участь дорослого населення у навчанні склала 10,2%, що дещо нижче середнього по ЄС (10,8%) (Cedefop, 2022). Франкомовна рамка кваліфікацій спрямована на: підвищення прозорості та порівнянності кваліфікацій; полегшення академічної та професійної мобільності; сприяння кар'єрному розвитку; встановлення зв'язків між освітою та професійною підготовкою; підтримку визнання неформального та інформального навчання; оптимізацію інтеграції навчання в систему формальної освіти; сприяння працевлаштуванню та професійному зростанню; забезпечення рівних можливостей. ФРК не є регуляторним чи контрольним механізмом, а є допоміжним інструментом для удосконалення кваліфікаційних стандартів (Cedefop, 2022).

Франкомовна рамка кваліфікацій систематизує кваліфікації та сертифікати компетентностей, базуючись на результатах навчання. Вона має восьмирівневу структуру з дескрипторами «знання/уміння»

та «контекст/автономія/відповідальність». ФРК адаптована з фламандських дескрипторів та узгоджена з Європейською рамкою кваліфікацій, сприяє міжнародній мобільності та навчанню впродовж життя, використовуючи результати навчання як універсальний інструмент. На початковому етапі ФРК включала лише державні кваліфікації. Згодом відбулася диференціація академічних та професійних кваліфікацій, що дозволило розподілити кваліфікації за рівнями, до 2020 року було класифіковано 391 кваліфікацію. Франкомовна служба професій та кваліфікацій популяризує результати навчання у професійній освіті. З 2011 року у формальних програмах професійної освіти впроваджується сертифікація за результатами навчання (Cedefop, 2022).

За забезпечення якості освіти відповідають: агентство з оцінки якості вищої освіти – зовнішня та формувальна оцінка програм вищої освіти; генеральна інспекція з питань базової, середньої, спеціальної освіти та освіти для соціального просування – юридична оцінка та інспектування; директорат з питань навчання – інспектування навчальних центрів; Міністерство освіти – координація оцінювання коледжів і навчальних центрів професійної освіти та підготовки. Оцінюються результати навчання, матеріальні ресурси та якість оцінювання (Cedefop, 2022). Постанова 2009 року надала професійним закладам автономію у забезпеченні якості освіти. Підхід включав внутрішні та зовнішні перевірки. У 2019 році Фламандський парламент прийняв закон, що регулює забезпечення якості професійно-технічної освіти поза формальною освітою, на основі професійних кваліфікацій. Кожна сфера діяльності може розробити систему забезпечення якості, яка відповідає загальним умовам (Cedefop, 2019). Для забезпечення якості програм професійного навчання необхідно: використовувати спільну структуру забезпечення якості й створити об’єктивну систему контролю якості; проводити перевірку кожного тренінгу не рідше одного разу на шість років (Cedefop, 2023). Професійно-технічна освіта підлягає контролю якості з боку освітньої інспекції Бельгії (Cedefop, 2019). Указ поширюється на програми професійної підготовки поза формальною освітою, що ґрунтуються на стандартах професійних кваліфікацій. Професійно-технічна освіта контролюється освітньою інспекцією. Відповідно до рекомендацій Ради ЄС від 2020 року, франкомовна Бельгія у 2022 році запровадила Національний відділ забезпечення якості. Дев’ять підсистем професійно-технічної освіти

зобов'язалися дотримуватися (Національного відділу забезпечення якості), що було оформлено угодою про партнерство (Cedefop, 2023).

З моменту створення Національного відділу забезпечення якості: проаналізовано Європейську стандартну систему забезпечення якості професійної освіти та навчання та визначено шість дескрипторів для аналізу; розроблено та проаналізовано анкету щодо цих дескрипторів; взято участь у 5 експертних оцінках та організовано першу власну експертну перевірку з якості освіти; розширено партнерство між підсистемами професійно-технічної освіти та розроблено нову робочу програму на 2023–2026 роки (Cedefop, 2023).

Перша особливість покращення якості навчання на робочому місці та оцінювання компетенцій, набутих у процесі інформаційного обміну між провайдерами та роботодавцями, що необхідно вдосконалити механізми взаємодії між освітніми інституціями (зокрема, між різними підсистемами освіти) та зовнішніми стейкхолдерами, особливо роботодавцями. Удосконалити аналіз потреб: потрібно розробити та впровадити ефективні інструменти й методи для точного визначення індивідуальних і суспільних потреб у навчанні. Раціоналізація розробки навчальних програм: слід оптимізувати процеси створення навчальних програм, забезпечивши гармонійне поєднання теоретичного навчання в аудиторіях з практичним досвідом, набутим у процесі. Оптимізація реалізації навчальних програм передбачає необхідність формування механізмів, що забезпечують активну участь роботодавців у професійному розвитку педагогічного персоналу, зважаючи на специфіку дуальних професійних компетенцій викладачів у системі професійно-технічної та вищої освіти. Досконалити системи оцінювання компетентностей: необхідно розробити методи для оцінювання та інтеграції компетентностей (як загальних, так і специфічних), набутих у процесі, через механізми визнання, валідації та сертифікації. Забезпечити безперервне вдосконалення: потрібно створити ефективні механізми для регулярного перегляду та оновлення підходів до проектування, реалізації та оцінювання, забезпечуючи постійне підвищення якості.

Друга особливість якісно забезпечене навчання та акредитоване оцінювання на робочому місці. Комунікація між провайдерами та роботодавцями: взаємодія між постачальниками освітніх послуг та роботодавцями й налагодження комунікаційних зв'язків між стейкхолдерами освітнього процесу з працедавцями. З метою оптимізації неформальної та інформальної освіти пропонується

розробка та впровадження удосконалених інструментів і механізмів для аналізу індивідуальних та суспільних потреб, що дозволить підвищити ефективність методології виявлення потреб роботодавців та здобувачів освіти; розробка та впровадження ефективних інструментів для аналізу потреб роботодавців та студентів у контексті неперервного навчання протягом життя. Розробка навчальних програм: оптимізація процесів розробки навчальних програм та інтеграція неформального і інформального навчання в освітній процес. Пошук шляхів оптимізації механізмів розробки освітніх програм та посилення інтеграції аудиторних занять з навчанням. Покращення реалізації навчальних програм, залучаючи та мотивуючи роботодавців: стратегії підвищення ефективності реалізації навчальних програм через залучення та мотивацію роботодавців до надання можливостей для навчання студентів; механізми стимулювання участі роботодавців у реалізації освітніх програм та наданні можливостей для неперервного навчання.

Професіоналізм викладача. Як вирішити проблему подвійного професійного профілю викладачів ПТО та ЗВО: вирішення проблеми подвійного професійного профілю педагогічних працівників закладів професійно-технічної та вищої освіти: стратегії підтримки фахового зростання; розробка механізмів підтримки професійного розвитку викладачів та тренерів з подвійним професійним профілем у контексті професійно-технічної та вищої освіти; аналіз шляхів забезпечення професійного розвитку викладачів, що поєднують діяльність у закладах професійно-технічної та вищої освіти. Оцінювання. Як оцінити та інтегрувати (сертифікацію) компетентності: методологія оцінювання та інтеграції компетентностей, набутих у процесі неформального та інформального навчання, через механізми валідації та сертифікації; проведення аналізу методологічних підходів до оцінювання та інтеграції компетентностей, набутих протягом життя, з використанням механізмів валідації та сертифікації (Radkevych et al., 2023).

Третя особливість забезпечення якості нових форм і контекстів викладання та навчання. Інтеграція критеріїв, методологій та нормативів: необхідно розробити та запровадити комплексну систему забезпечення якості, що включає як універсальні, так і диференційовані критерії, методи та настанови. Індивідуалізація навчального процесу: важливо забезпечити персоналізацію освітнього досвіду, враховуючи гетерогенність потреб студентів у контексті нових форм викладання та навчання. Професійний розвиток педагогічних кадрів: необхідно організувати систематичну підтримку та безперервне підвищення

кваліфікації викладачів, спрямованого на формування їхньої здатності до розробки, створення та реалізації високоякісних навчальних курсів і програм у рамках інноваційних освітніх підходів. Підтримка та допомога студентам й оцінювання результатів навчання. Результати навчання відіграють ключову роль в орієнтуванні навчання та освіти в професійних закладах освіти. Оцінюючи компетенції, набуті за допомогою нових форм навчання, та забезпечуючи їхню валідність і узгодженість у межах конкретних кваліфікацій. Процеси викладання та навчання як осередок систем забезпечення якості щодо потенційного зсуву фокусу якості в навчанні та освіті до нової парадигми: процеси викладання та навчання як центр уваги. Оцінювання та аналіз якості й цілей якості та навчальних досягнень є важливими для забезпечення та покращення якості в навчанні та освіті.

Отже, аналіз досвіду франкомовної Бельгії у сфері забезпечення якості професійної освіти демонструє комплексний підхід, що охоплює: розвиток нормативно-правової бази, впровадження Франкомовної рамки кваліфікацій як ключовий інструмент, постійне вдосконалення системи, що відображається в адаптації до європейських стандартів та реагуванні на актуальні потреби ринку праці. Поєднання зовнішнього оцінювання (інспекції, експертні оцінки) та внутрішньої самооцінки закладів освіти. Активна взаємодія між освітніми професійними закладами та роботодавцями. Орієнтація на результати навчання. Фокус на розвитку практичних навичок та компетенцій, необхідних для успішної професійної діяльності. Аналіз потреб роботодавців та студентів для оптимізації освітнього процесу. У подальшому відбудеться вдосконалення механізмів взаємодії між освітніми професійними закладами та роботодавцями. Розробка та впровадження ефективних інструментів для аналізу потреб ринку праці та оптимізація процесів розробки для реалізації навчальних програм, що поєднують теоретичне навчання з практичним досвідом. Підвищення професійної компетентності педагогічних працівників, зокрема тих, що поєднують діяльність у закладах професійно-технічної та вищої освіти. Ці напрями розвитку сприятимуть підвищенню якості професійної освіти, її відповідності потребам ринку праці.

Список посилань

Cedefop. (2022). *National qualifications frameworks (NQF) online tool* – Belgium (FR – French Community) – 2022.

<https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/nqfs-online-tool/countries/belgium-fr-2022>

Cedefop. (2019). *Belgium – Vocational education and training in Europe*.

<https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/belgium-2019>

Cedefop. (2023). *Vocational education and training in Europe*.
<https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/belgium-u3>

Cedefop. (2013). *Quality assurance in VET and higher education for improving their permeability*.

<https://www.cedefop.europa.eu/en/events/quality-assurance-vet-and-higher-education-improving-their-permeability#group-downloads>

Radkevych, V., Pryhodii, M., Kruchek, V., Voronina-Pryhodii, D., & Kravets, S. (2023). Standardisation of vocational teacher training in Ukraine. *Professional Pedagogics*, 1(26), 94–102. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.94-102>

— 90 —

УДК 377:005.336.1-027.22

РОЗВИТОК СУБ'ЄКТНОСТІ УЧАСНИКІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Ганна Романова,

*доктор педагогічних наук, професор,
провідний науковий співробітник відділу
зарубіжних систем професійної освіти*

Інституту професійної освіти

НАПН України,

<http://orcid.org/0000-0002-2388-6997>

e-mail: roman-ania@ukr.net

Анотація. У статті проаналізовано шляхи розвитку суб'єктності учасників ДПП у забезпеченні якості професійної освіти на основі результатів дослідження «Тенденції розвитку державно-приватного партнерства в сфері професійної (професійно-технічної) освіти»,